

**METODIKA EVALUACE PRŮŘEZOVÝCH
PRINCIPŮ ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ
SPOLUPRÁCE ČR**

**Konference České evaluační společnosti 2017
Předkonferenční workshop**

Praha, 29. 5. 2017

- ❑ Vytvořit metodiku evaluace průřezových principů ZRS ČR
- ❑ Sjednotit dosavadní pestrost v přístupech k hodnocení průřezových principů
- ❑ Poskytnout praktickou pomůcku evaluátorům, resp. vodítko zadavatelům a realizátorům
- ❑ Akcentovat průřezovost jednotlivých principů a umožnit jejich srovnání napříč projekty
- ❑ Zvýšit důraz na uplatňování průřezových principů v celém projektovém cyklu

Vymezení každého průřezového tématu

Rozsáhlé rešerše odborné literatury a současné praxe rozvojových organizací a agentur

Dvoustupňový proces:

1. Obsáhnout vše, co téma obsahuje
2. Zúžit na to, co je relevantní a hodnotitelné v kontextu intervencí ZRS ČR

KONCEPCE ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ
SPOLUPRÁCE

ČESKÉ REPUBLIKY

NA OBDOBÍ 2010-2017

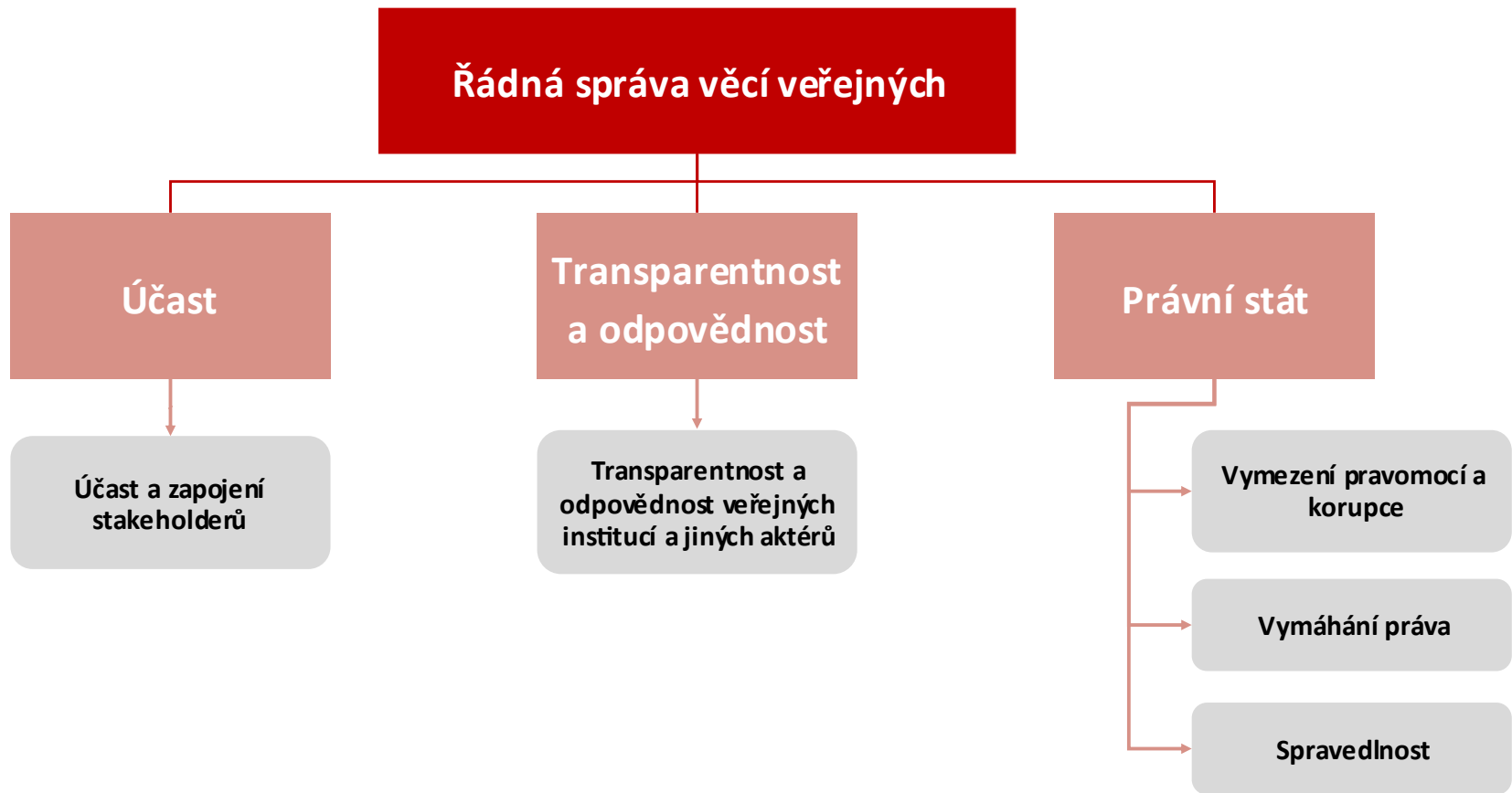
Identifikace struktury témat – dimenze a subdimenze a jejich obsah

Řádná správa věcí veřejných (good governance)

- Způsob provádění veřejných rozhodnutí a výkonu veřejných činností
- Nakládání s hospodářskými a sociálními zdroji
- Poskytování *politických služeb* občanům
  - Bezpečnost, právní stát, politické a občanské svobody, zdravotní péče, školství, komunikace, finanční systém atd.
- Participativní charakter, transparentnost a odpovědnost
- Efektivní a spravedlivé prosazování zákona
- Prokázaný vztah mezi ŘSVV a rozvojem země

Řádná správa věcí veřejných

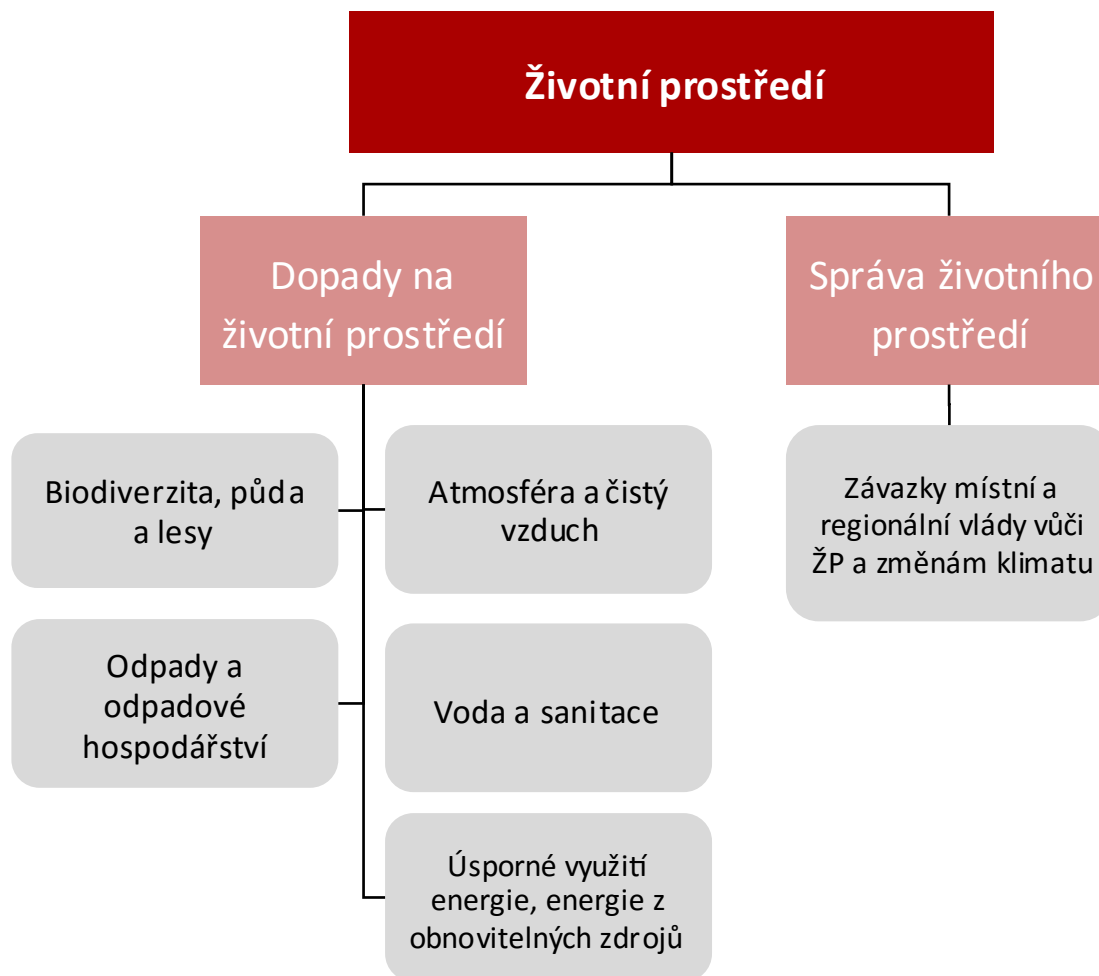

Životní prostředí (environment)

- Od 1980+ globální dialog o zohledňování životního prostředí v rozvojových aktivitách → *udržitelný rozvoj*
- 3 klíčové dimenze udržitelného rozvoje:
  - **environmentální**: stabilizace ekosféry podporující a ochraňující život, zdroj vody a potravy
  - **sociální**: společnost, která chrání a zvyšuje kvalitu života svých členů, poskytuje záruky dodržování lidských práv
  - **ekonomický**: způsob zajišťování budoucích příjmů a zdrojů
- Sociální a ekonomický pilíř součástí jiných průřezových témat

Životní prostředí

ŽP—Životní prostředí

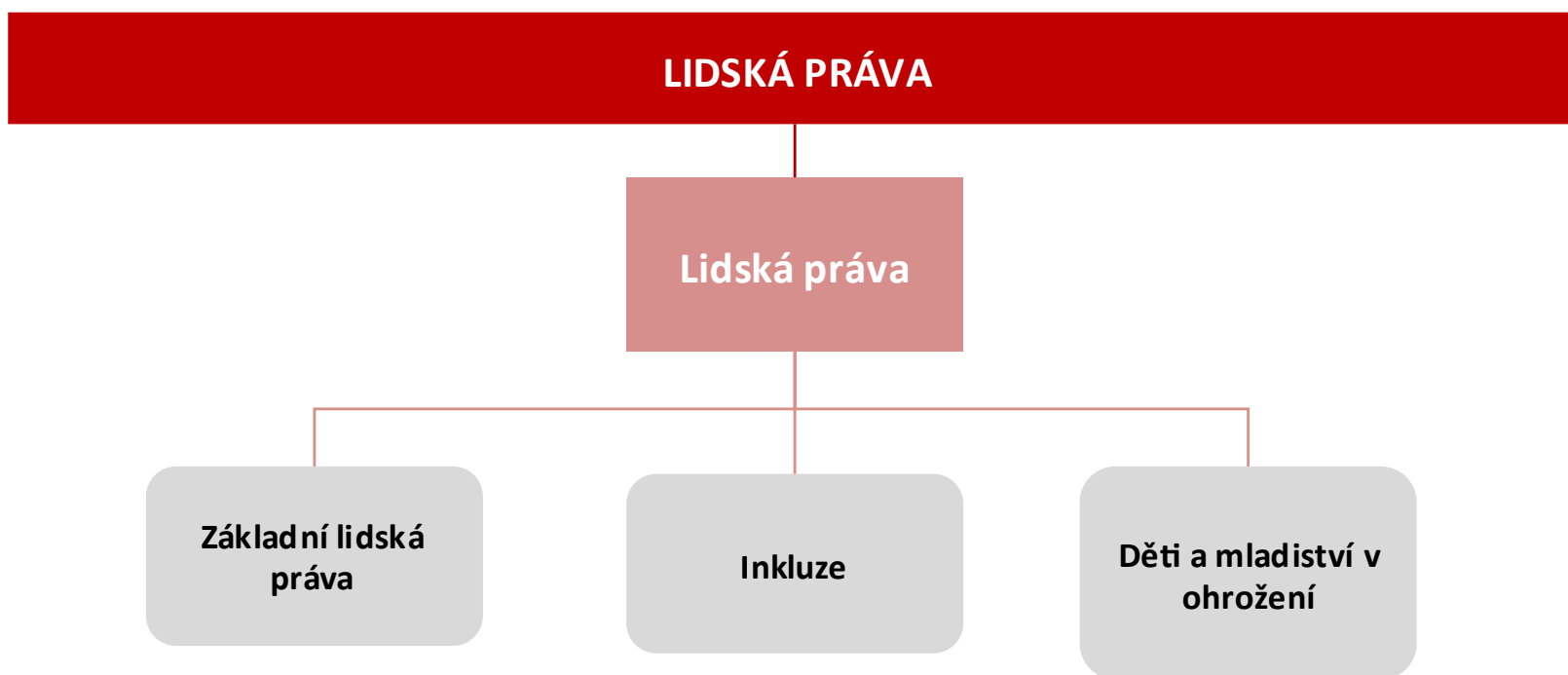
Lidská práva (human rights)

- **Základní lidská práva:** občanská, kulturní, hospodářská, politická a sociální práva, náleží všem lidským bytostem
- **Inkluze:** potírání přetrvávající, systémové diskriminace, vyloučení a nerovnosti
- **Děti a mládež v ohrožení** – práva dětí v situaci konfliktu a přírodních katastrof
- 1986 - *právo na rozvoj*, tj. právo účastnit se a užívat hospodářský, sociální, kulturní a politický rozvoj
  - A/RES/41/128, Declaration on the Right to Development

Lidská práva

Rovnost žen a mužů (gender equality)

- **Gender:** sociálně konstruované role, chování a vlastnosti považované za vhodné pro ženy a muže
  - Povinnosti a příležitosti spojované s muži a ženami, jakož i skryté mocenské struktury, které upravují vztahy mezi nimi
  - Mění se dle kontextu
- **Rovnost žen a mužů:** rovná práva, zodpovědnosti a příležitosti žen a mužů
  - Stejně vyhlídky na život a životní příležitosti a stejnou moc utvářet svůj vlastní život a přispívat k rozvoji společnosti
  - Otázka lidských práv, předpoklad a indikátor udržitelného rozvoje

Women in Development vs. Gender and development – genderová rovnost se týká žen i mužů!

Rovnost žen a mužů

Manuál pro evaluátory

- Instrukce
- Popis indikátorů

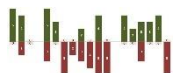
Matice indikátorů

- Klíč k operacionalizaci, zdroj indikátorů

Záznamový arch

- Hlavní nástroj hodnocení

Typizovaný výstup hodnocení

- Grafické shrnutí hodnocení

Manuál

- ❑ Vysvětlení účelu metodiky a pojetí průřezových témat
- ❑ Popis jednotlivých průřezových témat a jejich operacionalizace
- ❑ Podrobný popis a návod práce s nástroji metodiky včetně názorných grafických ukázek
- ❑ Rozbor typizovaného výstupu hodnocení
- ❑ Popis postupu evaluace průřezových témat dle metodiky
- ❑ Přílohy:
  - ❑ Vysvětlení procesních a kontextových indikátorů
  - ❑ Popis **všech** výstupových a výsledkových indikátorů uvedených v Matici indikátorů (*in progress*)
  - ❑ Slovník klíčových pojmů (*in progress*)

Manuál – příklad popisu indikátorů

Crosscutting theme	Good Governance & Human Rights
Dimension	1. Human rights
Subdimension	1.1 Human rights
Indicator name	<i>HROB: Number and type of educational tools or mechanisms aimed at human rights education of the public developed/deployed</i>
Indicator level	Output
Purpose of indicator	Depending on the context of the intervention, there may and may not be sufficient tools for human rights education available and adapted to the local context. The intervention thus may want to enhance the human rights education (HRE) with specifically designed tools and mechanisms that speak to the public through relevant, explicit and culturally-appropriate content and examples and reflect the latest knowledge on effective HRE practices.
What the indicator measures	Number and type of tools or mechanisms developed or deployed with project support for the purpose of educating the public on human rights topics.
Data sources	Project documentation, developed tools and records of their use, project staff, HRE participants (target groups), attendee lists from trainings
Methods of data collection	Desk research, Interviews, Surveys, Focus groups
Definition of key terms	Human rights education (HRE) is all learning that develops the knowledge, skills, and values of human rights. HRE includes the development of knowledge, strengthening of skills and promoting action around human rights themes. It may involve training human rights educators and trainers; the promotion of human rights values for children and youth; the promotion and protection of economic, social and cultural rights; training in human rights advocacy and monitoring; the protection of particular groups in society, including women, migrant workers, children and minorities; the strengthening of independent national human rights institutions; and reinforcing human rights education in the school system. HRE can take place in different settings (e.g., schools, non-formal education sector), be aimed at different target groups of learners (e.g., children, youth, adult learners), employ varied types of HRE work (e.g., awareness-raising campaigns, training activities) and differ in scope (e.g., overall programmes, specific projects or activities). Tools or mechanisms may include methods, processes, standard operating procedures, manuals, systems, guidelines, and process maps for the sector managers.
Further resources	Equitas – International Centre for Human Rights Education and the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. (2011). <i>Evaluating Human Rights Training Activities. A Handbook for Human Rights Educators.</i> (link)

Manuál – příklad popisu indikátorů

Crosscutting theme	Good Governance & Human Rights
Dimension	2. Participation
Subdimension	2.1 Stakeholder engagement & participation
Indicator name	<i>GGRN1: Number of civil society recommendations proposed or information provided during consultations with public institutions that influence decision making.</i>
Indicator level	Outcome
Purpose of indicator	This indicator measures the impact of civil society involvement in local priority-setting meetings and/or budgeting exercises.
What the indicator measures	Number of civil society data reports and recommendations that are considered for decisions on resource prioritization and budget in a given purpose field determined by the project. If a number is not available, subjective perceptions of civil society organizations' management, project management staff and organization's partners, as well as representatives of relevant government entities may be used, though it must be explicitly stated that no objective data exist.
Data sources	Project records, meeting minutes, stakeholders
Methods of data collection	Desk research, interviews, surveys
Definition of key terms	<p>Civil society: Civil society is broadly understood as the diverse set of groups, NGOs and not-for-profit organizations that have a presence in public life and express the interests and values of their members or others, based on ethical, cultural, political, scientific, religious, or philanthropic considerations.</p> <p>Consultation: Consultation requires a give-and-take between public officials and civil society representatives where civil society organizations are asked to provide information, feedback or perceptions of policies or service performance. These may include town hall meetings, participatory budget exercises, public hearings, and service delivery governance institutions.</p> <p>Influencing decision making: Influencing decision making includes the incorporation of specific data and/or recommendations into draft policies or regulations; response to advocacy to improve service delivery quality/access; inclusion of budget allocation priorities in budget requests or final budgets; etc.</p>

Matice indikátorů

- Výsledek procesu operacionalizace jednotlivých témat

Dimenze	Subdimenze	Popis subdimenze	Hodnotící kritéria	Indikátory výstupu	Indikátory výsledku (kval.)	Indikátory výsledku (kvan.)
Dimenze 1	Subdimenze 1.1	<i>popis</i>	<i>kritéria</i>	<i>indikátory</i>	<i>indikátory</i>	<i>indikátory</i>
	Subdimenze 1.2	<i>popis</i>	<i>kritéria</i>	<i>indikátory</i>	<i>indikátory</i>	<i>indikátory</i>
	Subdimenze 1.3	<i>popis</i>	<i>kritéria</i>	<i>indikátory</i>	<i>indikátory</i>	<i>indikátory</i>
Dimenze 2	Subdimenze 2.1	<i>popis</i>	<i>kritéria</i>	<i>indikátory</i>	<i>indikátory</i>	<i>indikátory</i>
	...	...	...	...	...	...

Matice indikátorů - příklad

Dimension	Subdimension	Subdimension description / explanation	Judgement criteria	Suggested indicators		
				A. Output indicators	B.1 Outcome indicators (qual.)	B.2 Outcome indicators (quant.)
1. PARTICIPATION Increasing citizen participation in local governance.	1.1 Stakeholder engagement and participation. Increased capacity of government organizations to engage stakeholders in local/national gov't planning and decision-making. Increased capacity of stakeholders to participate in meaningful consultations and advocacy. Increased understanding on the side of both government authorities and civil society stakeholders of the meaning and role of civil society and civic engagement.	<ul style="list-style-type: none"> Meaningful stakeholder engagement and participation increases quality of interventions, policies, regulations and other outputs, gains stakeholders' support and ensures sustainability of any adopted measures. Stakeholder engagement and participation can be enhanced/ensured through several strategies: <ul style="list-style-type: none"> Participation in agenda setting, policy dialogue and decision-making (e.g., multi-stakeholders policy dialogues). Capacity building (e.g. support and targeted assistance to stakeholders on a selected issue). Outreach and awareness raising (e.g., outreach through social media, internet and web based communication material; awareness raising workshops and meetings on selected issues; training and capacity building workshops on selected topics). Support of pilot projects engaging government and civil society representatives in the support of "learning by doing approach" 	<ul style="list-style-type: none"> Local/national governments invite input from civil society, business, trade unions, and other groups on important policy issues before decisions are made and implemented. Local/national governments initiate committees, focus groups, or other partnerships with civil society to address common concerns and needs. Individuals and civil society groups are free and have the capacity to submit petitions, organize demonstrations, or initiate other activities that influence local decision-making. Women, ethnic groups, and other minorities participate in local government/have the capacity to do so. Mainstream media regularly report the views of local civic groups, the private business sector, and other nongovernmental entities about local government policy and performance. Effectiveness of civic participation mechanisms, including the protection of the freedoms of opinion and expression, and assembly and association, and the right to petition the government, voice concerns with officials etc. 	<ul style="list-style-type: none"> GGO1: Number and type of mechanisms of consultations established. GGO2: Number and type of advocacy/outreach products created. GGO3: Number and type of advocacy/outreach coalitions established. GGO4: Evidence of consultations carried out by project recipient with other project key stakeholders. GGO5: Evidence of provision of sufficient information to project partners, beneficiaries and other key stakeholders to facilitate their meaningful participation. GGO6: Evidence of meaningful participation of female staff or community members in project activities and consultations GGO7: Evidence of meaningful participation of marginalized groups in project activities and consultations. GGO8: Evidence of meaningful participation of all groups in conflict (ethnic and others) in project activities. GGO9: Number of events organized to strengthen local groups' participation in community-based decision making. GGO10: Participation mechanisms introduced by local/national government bodies with project support. 	<ul style="list-style-type: none"> GGRL1: Evidence of citizen and other stakeholder groups' ability to present their opinion (empowerment). GGRL2: Evidence of integration of target groups' concerns and/or suggestions to the final version of policies, strategies, directives, plans etc. GGRL3: Evidence of interest/follow-up from project stakeholders (and particularly beneficiaries) on project results and their sustainability. GGRL4: Evidence of continuous participation of key stakeholders in activities and dialogues with project recipient after project end. GGRL5: Evidence of government entities' increased activity in consultation processes with civil society. GGRL6: Evidence of increased government tolerance to opposing views expressed by civil society or other opposition groups. GGRL7: Evidence of advocacy and outreach activities undertaken by supported groups. GGRL8: Evidence of changes achieved as a consequence of advocacy/outreach activities by supported groups. GGRL9: Evidence of target groups' influence on decision making. GGRL10: Evidence of increased capacity of CSOs to engage in policy dialogues. 	<ul style="list-style-type: none"> GGRN1: Percentage and type of civil society recommendations and reports accepted in decision making. GGRN2: Number and type of consultation mechanisms that are functioning after project end. GGRN3: Number and type of participation opportunities provided by government entities that were included in a project. GGRN4: Number and type of stakeholder coalitions that are functioning after project end. GGRN5: Number and type of media products (article, video, reportage etc.) covering views of supported stakeholder groups, incl. minority groups. GGRN6: Number of joint petitions and/or voiced concerns presented by groups supported from project. GGRN7: Occasions of consensus or concerted efforts in village(s). GGRN8: Number of public bodies or mechanisms (committees etc.) that regularly invite input from non-governmental stakeholders.

Matice indikátorů

- ❑ Matice slouží jako „nabídka“ (menu) indikátorů
- ❑ Evaluátoři u každé subdimenze vybírají ty, které jsou nejvíce relevantní
- ❑ Zároveň mají možnost přidat vlastní indikátory
- ❑ Důraz na kombinaci výstupových a výsledkových, kvantitativních a kvalitativních indikátorů

Záznamový arch (Scoring Sheet)

- ❑ Klíčový nástroj, zachycuje celé hodnocení:
  - ❑ Charakteristiky projektu
  - ❑ Procesní a kontextové okolnosti
  - ❑ Řádná správa věcí veřejných
  - ❑ Životní prostředí
  - ❑ Lidská práva
  - ❑ Rovnost žen a mužů

- ❑ Hodnocení výstupů a výsledků pro každé téma:
  - ❑ Šestistupňová škála **pozitivního dopadu**: od 0 (žádný) do 5 (vysoký)
  - ❑ Šestistupňová škála **negativního dopadu**: od 0 (žádný) do -5 (vysoký)

Záznamový arch – příklad

2. Process and context characteristics of the project implementation

GOVERNANCE			
	Area of assessment	Evaluation**	Comments
	GGT The thematic focus of the project falls under the area of Good Governance.	No	
Stakeholder engagement and participation	GGP1 An appropriate stakeholder analysis was carried out at the beginning of the project.	No	While a local NGO was included as an implementation partner, the project may have missed some opportunities by not involving other players such as government entities or other donors
	GGP2 Identified stakeholders have been consulted in the project planning phase.	No	The project has been planned in a small circle, eg. the affected women were not consulted in the planning stage
	GGP3 Input from stakeholders was reflected in the final project proposal.	No	see above
	GGP4 Input from stakeholders was reflected in the project implementation.	Yes	The initial design of the project was adjusted in light of feedback and reality-check on the ground
	GGP5 Stakeholders have been informed about the results, success and challenges of the project.	Yes	Partners, state authorities and target women were informed about the project results (statistics)
	GGC1 National and local government partners provide a formal mechanism for stakeholder engagement and policy dialogue.	No	There is no regular engagement by national or local health authorities in the affected region
Accountability and the rule of law	GGP6 Information about the project is available on the website of project implementers and their local partners. Information is available in local languages.	Yes	There is a short writeup on the web of the implementing organizations (both Charta and the local one) but the target population usually does not access internet for information
	GGP7 Implementation partners and/or subcontractors were selected based on clear and transparent processes and criteria.	No	The selection was made based on past experience with the local organization
	GGP8 Target groups / institutions (e.g., schools, villages) were selected based on clear and transparent processes and criteria.	Yes	Within the intended region, all villages and their inhabitants were targeted by the advocacy campaign and all women in those villages had the opportunity to undergo a medical exam
	GGP9 Project implementers and their partners clearly divided their responsibilities and were adequately fulfilling them during the project implementation.	Yes	The responsibilities were clearly divided since the onset of the project implementation and worked well

Záznamový arch – příklad

3. Evaluation of project results – GOVERNANCE

EVALUATION OF PROJECT CONTRIBUTION TO GOOD GOVERNANCE

In what way, if any, has the project contributed or worsened the following subdimensions?

Degree of relevance [*]	Indicators used ^{**}			Impact		Comments
	A. Output	B.1 Outcome (qual.)	B.2 Outcome (quant.)	Improvement 5 = high, 0 = none	Deterioration 0 = none, -5 = high	
1. Participation 1.1 Stakeholder engagement & participation 10 - Very highly relevant	GGO4: Evidence of consultations carried out by project recipient with other project key stakeholders.			3	0	
	GGO6: Evidence of provision of sufficient information to project partners, beneficiaries and other key stakeholders to facilitate their meaningful participation.			5	0	
		GGR17: Evidence of advocacy and outreach activities undertaken by supported groups.		3	0	
			GGRN4: Number and type of stakeholder coalitions that are functioning after project ends.	2	0	
	Other, type in your own indicator	Other, type in your own indicator	Other, type in your own indicator			
	Other, type in your own indicator	Other, type in your own indicator	Other, type in your own indicator			
Total for subdimension 1.1				13	0	
Average evaluation				3,25	0,00	

* Evaluate the degree of project relevance to the subdimension.

** Select from the dropdown menu the indicators you used to evaluate this subdimension.

Note: GGO – Good Governance Output Indicator; GGR – Good Governance Result Indicator

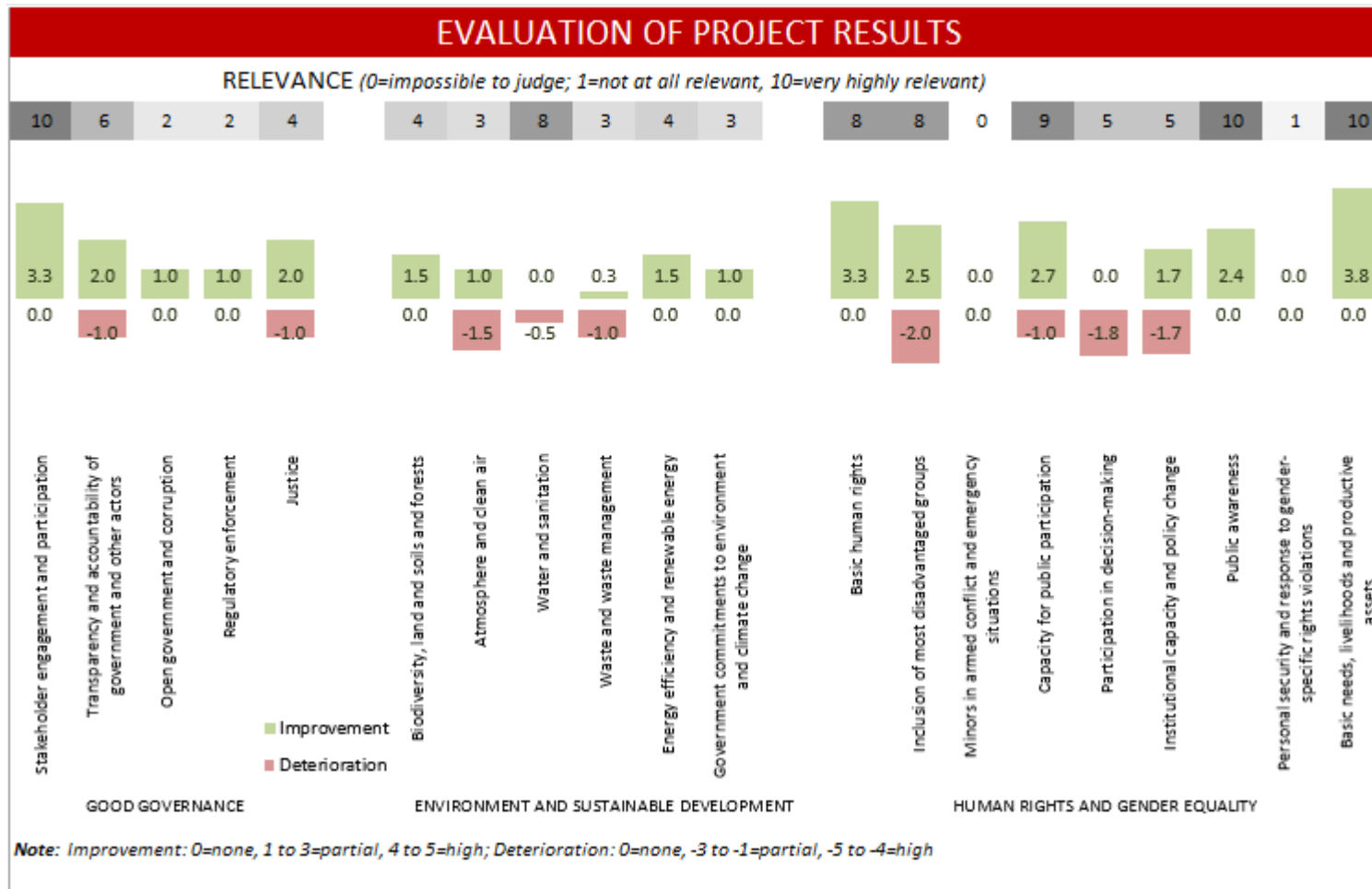
Degree of relevance [*]	Indicators used ^{**}			Impact		Comments
	A. Output	B.1 Outcome (qual.)	B.2 Outcome (quant.)	Improvement 5 = high, 0 = none	Deterioration 0 = none, -5 = high	
	GGO4: Number and type of mechanisms to improve operations in the concerned sector.					

1. Číselné hodnocení každé subdimenze na škále
  - průměr hodnocení jednotlivých indikátorů výstupu a výsledku
2. Vysvětlující komentáře u jednotlivých indikátorů

Proces a kontext

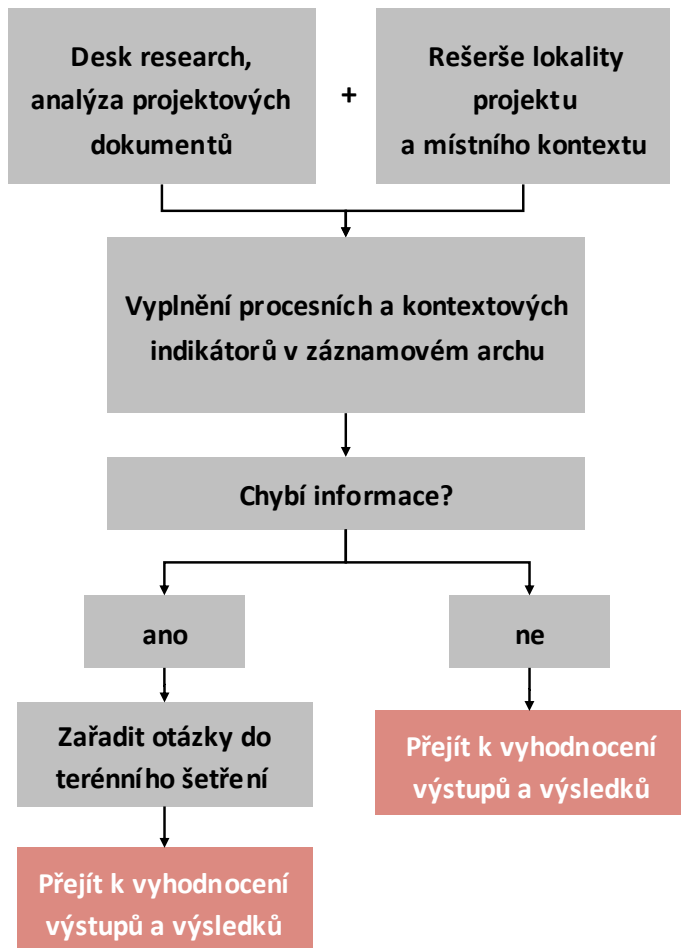
ENVIRONMENT				HUMAN RIGHTS AND GENDER EQUALITY			
ENVIRONMENTAL EFFECTS AND ENVIRONMENTAL GOVERNANCE				HUMAN RIGHTS		GENDER EQUALITY	
<p>1. The majority of inhabitants in the intervention area do not have access to safe drinking water.</p> <p>2. There is not a waste management plan and corresponding infrastructure in place in the intervention area.</p> <p>3. Environmental sustainability does not form part of partner country development strategies (e.g., Country Programme Papers, national government strategies, Agenda 2030 strategies etc.).</p>				<p>1. At the national or local level (as appropriate), there is an official body charged with the protection of human rights and rights of minorities.</p> <p>2. There are not NGOs active in the area of human rights advocacy and protection in the intervention area.</p> <p>3. Human rights (civil, cultural, economic, political and social) form part of partner country development strategies (e.g., Country Programme Papers, national government strategies, Agenda 2030 strategies etc.).</p>		<p>1. Project partners (NGOs, national or local government entities) have internal gender equality and/or gender mainstreaming strategy.</p> <p>2. In project partner organizations, women and men share equally decision-making responsibilities and power.</p> <p>3. Gender equality and/or women empowerment form part of partner country development strategies (e.g., Country Programme Papers, national government strategies, Agenda 2030 strategies etc.).</p>	
	EET				HRP1		GEP1
		EET					GEP2
			EET		HRT		GEP3
			No		No		GEP4
<p>EET The thematic focus of the project falls under the area of Environment.</p> <p>EEP1 Potential negative environmental impacts of the project implementation were identified in a timely manner and appropriately eliminated or mitigated.</p> <p>EEP2 Waste generated as a result project activities and outputs has been disposed of in accordance with accepted safety and environmental standards.</p> <p>EEP3 A project life cycle assessment with an emphasis on sustainability of the project and resources it uses was carried out.</p> <p>EEP4 The carbon footprint of the project was being measured and appropriate measures to redress/compensate for it were adopted.</p>				<p>HRT The thematic focus of the project falls under the area of Human rights.</p> <p>GET The thematic focus of the project falls under the area of Gender Equality.</p> <p>HRP1 In the stage of project planning, rights of all potentially affected stakeholders, and specifically of those belonging to traditionally marginalized and excluded groups, were taken into account.</p> <p>GEP1 A gender (poverty) analysis was carried out at the beginning of the project or during its implementation and its conclusions were reflected in the project design.</p> <p>GEP2 Gender-sensitive indicators were developed for the monitoring and evaluation of the project's impact on women and men and on gender relations.</p> <p>GEP3 Sex-disaggregated data have been collected for every major project activity.</p> <p>GEP4 The project worked effectively with gender analyses and integrated them into its activities.</p>			

Výstupy a výsledky

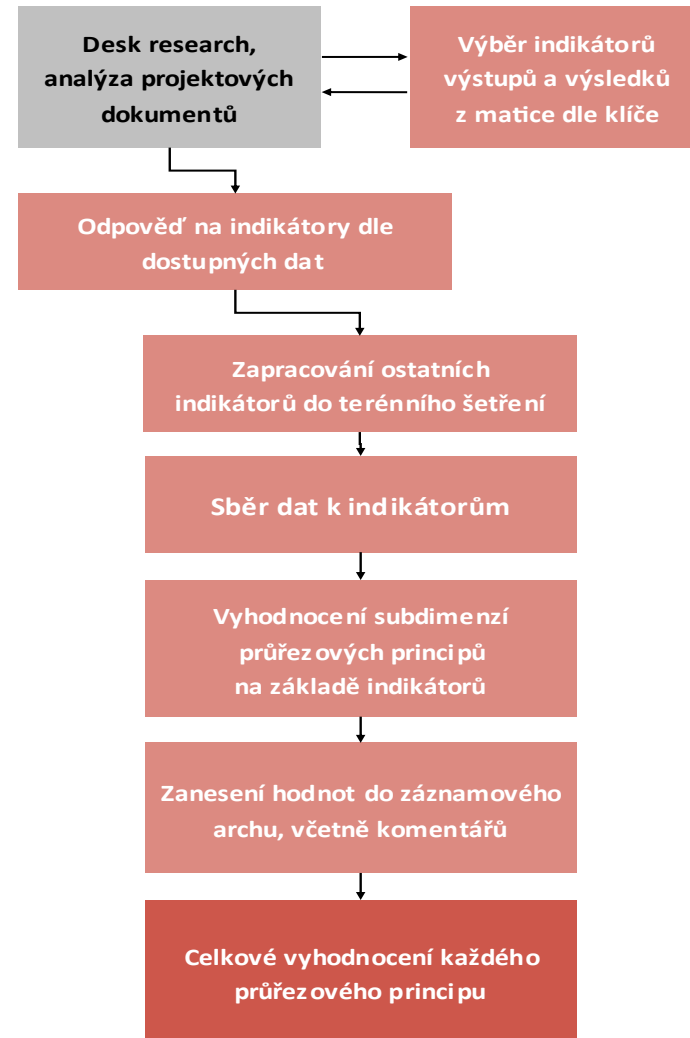

1. VYHODNOCENÍ PROCESNÍCH A KONTEXTOVÝCH OKOLNOSTÍ PROJEKTU

2. VYHODNOCENÍ VÝSTUPŮ A VÝSLEDKŮ

10 jednoduchých kroků

1. Seznamte se s projektem (dokumenty, rozhovory)
2. Do Záznamového archu doplňte odpovědi k procesním a kontextovým indikátorům
3. Označte ty, na které nebylo možné odpovědět (součást terénního šetření)
4. Otevřete Matici indikátorů a seznamte se s jednotlivými subdimenzemi průřezových témat
5. Vyberte **alespoň** jeden indikátor výstupu a jeden výsledku pro každou subdimenzi (nazapomeňte na negativní dopady)
6. Do Záznamového archu vyplňte míru relevance a vybrané indikátory ke každé subdimenzi. Dle dostupných dat doplňte hodnoty dopadu k jednotlivým indikátorům, zařadte všechny zbývající indikátory do terénního šetření.
7. Proveďte terénní výzkum, sběr a analýzu dat
8. Do Záznamového archu doplňte (upravte) hodnoty pro všechny indikátory
9. Zkontrolujte grafický výstup hodnocení. Odpovídá sledovaným dopadům?
10. Zkopírujte grafické shrnutí do své zprávy, zařadte zbývající podklady dle potřeby.

1. Certifikace metodiky MZV ve druhé polovině r. 2017
2. Následné využití při evaluaci projektů ZRS ČR → standardizace přístupů k hodnocení průřezových principů

Řádná správa věcí veřejných

Hodnotitel neshledal žádné výraznější výhrady vůči implementaci projektů ve vztahu k řádné správě věcí veřejných. Projekty realizované na úrovni komunit vykazují potenciál pozitivně přispívat k rozvoji praxe komunitních jednání a vedlejším efektem projektů je posilování participace občanů na komunitním životě a na iniciativách vedoucích k rozvoji dané lokality. Vedení diskuze na úrovni komunity ohledně politických

Projekt spolupracoval se strukturami vytvořenými předcházejícím projektem, posílení jejich kapacit se omezilo pouze na školení. Struktura ochrany (by-laws) nebyla dále rozvíjena, komunity nebyly aktivněji zapojeny do plánování. Jejich participace v realizaci pilotních opatření byla z větší části zajištěna za úplatu, pracovní komunikace s komunitami byla výborná.

Projekt MYWAS/WEAP nezapojil náležitým způsobem hlavní partnery, především Ministerstvo zemědělství, kteří by mohli přispět k tvorbě modelu a správné interpretaci informací o využití v zemědělství. Nedostatek transparentnosti a odpovědnosti omezoval implementaci projektu a vedl k jeho ukončení v dubnu 2014. Platební disciplína pro platby členům MYWAS byla nízká. Zpoždění v zasílání zpráv a stvrzenek vytvářelo problémy při monitoringu postupu projektu a financování.

Životní prostředí

Projekty zaměřené na podporu ekologického zemědělství bezprostředně přispívají k prosazování managementů, které jsou šetrnější k přírodním zdrojům a zároveň podporují biodiverzitu a ochranu půdy. Také u dalších projektů byly zaznamenány některé pozitivní efekty na životní prostředí – část kooperativů podpořených v projektu ČZU kupříkladu v menší míře aplikuje minerální hnojiva (zavádění zavlažovacích technologií, využívání organických hnojiv). Nebyly zaznamenány žádné bezprostřední negativní dopady projektů na téma životního prostředí.

V rámci projektu byla věnována pozornost rozvoji regionálních center včetně lokální dostupnosti tlumočnických služeb. Poptávka po tlumočnických službách v regionech může zvýšit míru zaměstnatelnosti tlumočnicků i mimo velká města a snížit tak nutnost jejich pravidelného dojíždění. Zároveň se během projektu zvýšila frekvence cestování jak přednášejících směrem do regionálních klubů, tak i cestování lokálních neslyšících z vesnic do svých klubů ve městech. Nicméně, zvýšené cestování a pohyb neslyšících v rámci Kosova za vzdělávacími a socializačními aktivitami má v širším kontextu vliv na pozitivní naplnění cílů celého projektu.

Zároveň je nutno zvážit reálnou nutnost vytvoření a vytištění příručky o lidských právech (500ks) včetně vypálení a rozkopírování jejího překladu na DVD. Lze se domnívat, že elektronická verze obou výstupů umístěná veřejně na internet a dostupná online „na vyžádání“, by byla pravděpodobně šetrnější k životnímu prostředí a klimatu a zároveň ve výsledku do budoucna i dostupnější pro uživatele.

Nicméně ostatní aktivity a procesy projektu nezpůsobily žádné významné a evidentně zbytečné zásadní škodlivé zatížení životního prostředí.

Lidská práva a gender

Projekt se týkal prakticky všech obyvatel obcí, v jejichž blízkosti se sklady nacházely a nevýhodňoval žádnou sociální skupinu, ani žádnou neznevýhodnil.

Dopady projektu zaměřeného na protierozní opatření, tedy snížení ztrát úrody v důsledku záplav nebo přístup k levnější trávě na pokryv střech přispívají všem stejnou měrou, tedy ženám, dětem i mužům. Projekt pracoval se zemědělci a zapojil rovnocenně i obyvatele velmi chudých domácností (landless) z intervenčních oblastí do částečně placených prací.

Lidská práva a gender: Z větší části byli příjemci projektu ženy (matky, těhotné ženy a porodní asistentky), s výjimkou školení pro vedoucí ZS (výhradně muži) a podpory HEF (bez rozdílu pohlaví). Pozitivní externalitou projektu byla podpora lidských práv (práv pacientů) a snaha o zlepšení přístupu ke klientům ZS. Během terénní fáze evaluační tým nezaznamenal, že by někdo ženami opovrhoval, choval se k nim hrubě či neslušně, manželé a partneři byli ohleduplní, po porodu se o svoje manželky dobře starali. Ani jednání na úřadech s hlavní evaluátorkou (ženou) a se zástupkyní ČvT (ženou) nenesvědčilo o přehlížení žen s určitou funkcí a pravomocemi.

Žádný z projektů nemá bezprostřední implikace na genderovou tematiku, část z aktivit ovšem byla zaměřena přímo na ženy a jejich postavení v tradičním modelu hospodaření na zemědělské půdě (kupříkladu jeden díl TV programu byl specificky zaměřen na ženy v zemědělství a prezentoval dobrou praxi, jak mohou rozvíjet své vlastní podnikatelské záměry). Realizátoři ve svých zprávách uvádějí, že dbali na generovou vyváženost v rámci realizovaných vzdělávacích aktivit.

Vyhodnocení průřezových témat v příkladovém projektu

Spiše vysoká míra řádné správy věcí veřejných: významná participace lokálních aktérů, flexibilita, chyběly národní instituce s rozhodovací pravomocí

Projekt byl připraven a zrealizován participativně, se zapojením místních samosprávných orgánů. Protože se jednalo o pilotní projekt, aktéři neměli dostatečné zkušenosti. Projekt potřebovali realizovat flexibilně, aby mohli dosáhnout vytyčených cílů. Nicméně realizace skrze veřejnou zakázku neposkytuje dostatečný prostor pro změny. Díky tomu, že realizátoři cítili zodpovědnost vůči cílovým skupinám, zasadili se o hlavní změny mimo původní rozpočet. Náklady na navazující vyšetření hradili z kurzového zisku a nerealistické požadavky na zařízení s ČRA zpětně upravili. Tyto komplikace však poukazují na nutnost systematického a pružnějšího řešení (např. využití dotací). Zveřejňování výsledků formou vědeckého článku ukazuje odhodlání informovat o úspěších. Ovšem interní evaluace v průběhu projektu by bývala mohla upozornit, že je třeba se více věnovat udržitelnosti (pokud to již nebylo zjištěno v rámci plánování a monitoringu). Velkou přidanou hodnotou by bývala byla i důkladnější práce s národními institucemi, a to již od fáze formulace projektu a dále skrze účast na národních konferencích o rakovině, ve specializovaných komisích aj.

Vysoká míra dodržování lidských práv příjemců a rovný přístup mužů a žen ke zdravotní péči

V rámci projektu získaly ohrožené ženy rovný přístup nejen k vyšetření, ale i léčbě. Podpora žen a dívek patřila k hlavním cílům projektu. Muže projekt zasáhl nepřímo, a to skrze média. Dle potřeby se muži podíleli též na léčbě, což je považováno za adekvátní. Vyhodnocení povědomí mužů a jejich postojů k rakovině si zaslouží další výzkum.

Projekt se nevztahuje se k ochraně životního prostředí nebo změně klimatu

Děkujeme za účast

Dotazy a náměty:

jana.garay@inesan.eu

jiri.remr@inesan.eu